

Вороненко Ю.В.¹, Слабкий Г.О.², Архій Е.Й.²,
Маркович В.П.², Білак-Лук'янчук В.Й.²

**Питання збереження та зміцнення
здоров'я населення регіону
у стратегії розвитку
Закарпатської
області на період до 2027 року**

¹Національний університет охорони здоров'я України
імені П.Л. Шупика, м. Київ, Україна

²Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський
національний університет», м. Ужгород, Україна

Voronenko Yu.V.¹, Slabkiy H.O.², Arkhii E.Y.²,
Markovych V.P.², Bilak-Lukianchuk V.Y.²

**Issues of preserving and strengthening
the health of the region's population
in the development strategy
of the Transcarpathian Region
for the period up to 2027**

¹Shupyk National Healthcare University of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

²State University «Uzhhorod National University»,
Uzhhorod, Ukraine

gennadiy.slabkiy@uzhnu.edu.ua

Вступ

У 2020 р. у Закарпатській області запроваджено новий адміністративно-територіальний поділ. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 травня 2020 р. № 572-р «Про затвердження Перспективного плану формування територій громад Закарпатської області» утворено 64 територіальні громади [1].

Постановою Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» від 17.07.2020 № 807-IX в області затверджено шість адміністративних районів. В області налічується 608 населених пунктів, із них 11 міст, 19 селищ міського типу та 578 сільських населених пунктів. Статус гірських територій надано 214 населеним пунктам [2].

Чисельність наявного населення області станом на початок 2022 р. становила 1244,5 тис осіб, із них жіночої статі 51,9%, чоловічої – 48,1%.

Статистичні дані вказують на те, що рівень зайнятості населення у віці 15–70 років становив 52,8% [3]. При цьому 23,8% зареєстрованих безробітних були віком до 35 років; 28,8% – від 35 до 45 років; 24,6% – від 45 до 55 років; 22,8% – понад 55 років.

Починаючи з 2016 р. зареєстровано зменшення чисельності постійного населення області на 14,7 тис осіб. При цьому Закарпатська область належить до регіонів із найменшими показниками рівня зайнятості населення [4].

На цьому тлі на виконання Закону України «Про засади державної регіональної політики» в редакції Закону від 09.07.2022 № 2389-IX [5] та Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації [6], Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності

реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, яка затверджена Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 31.03.2016 № 79 [7], Розпорядженням голови Закарпатської обласної державної адміністрації – начальника Закарпатської обласної військової адміністрації від 09.11.2023 № 981 було створено керівний комітет та робочу групу з підготовки змін до стратегічних документів [8].

Робочою групою розроблявся проєкт Стратегії, базуючись на Цілях сталого розвитку України на період до 2030 р. [9], Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2027 р. [10] та інших законодавчих актах України. Також було враховано, що під час формування спроможної мережі закладів охорони здоров'я необхідно забезпечити дотримання вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» [11] та нових рекомендацій ДБН В.2.2-10:2022 «Заклади охорони здоров'я» [12].

Важливо відзначити, що зазначений документ пройшов відповідну процедуру стратегічної екологічної оцінки, яка передбачена рекомендаціями, затвердженими Наказом Міністерства екології і природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 «Про затвердження Методичних рекомендацій зі здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування» [13], що пройшов широке громадське обговорення.

Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 р. затверджена рішенням обласної ради [14].

Мета: провести комплексний аналіз стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 р. в плані створення умов для забезпечення, збереження та зміцнення здоров'я населення.

Об'єкт, матеріали і методи дослідження

Об'єкт: потенційна можливість Закарпатської області забезпечення населення умовами для збереження та зміцнення здоров'я. *Матеріали:* Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 р. [15]. *Методи:* бібліосемантичний, структурно-логічного аналізу.

Результати дослідження

Стратегія складається зі вступу та семи розділів.

У вступі вказано, що «Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 року є документом, що визначає тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку регіону, стратегічні та оперативні цілі, пріоритети розвитку регіону на відповідний період, основні завдання, етапи та механізми їх реалізації, систему моніторингу та оцінки результативності». Стратегія побудована на таких принципах, як: інноваційна спрямованість, відкритість, паритетність, координація, доповнюваність, диверсифікація, вузька спеціалізація.

Перший розділ «Опис основних тенденцій та проблем соціально-економічного розвитку Закарпатської області» включає детальний комплексний аналіз загальних відомостей про область, демографічний потенціал та трудові ресурси, інфраструктуру області, регіональної економіки, структуру бюджету області, розвиток сільських територій та сільського господарства, розвиток гірських територій, екологічну ситуацію, цивільний захист населення, громадянське суспільство та міжнародну співпрацю, смарт-спеціалізацію області.

Другий розділ «Аналіз сильних сторін, можливостей розвитку, слабких сторін та загроз розвитку Закарпатської області (SWOT-аналіз)» включає результати SWOT-аналізу та SWOT-матрицю: порівняльні переваги, виклики і ризики.

Третій розділ «Сценарії розвитку регіональної економіки» включає комплексне обґрунтоване представлення інерційного та оптимістичного сценаріїв розвитку економіки регіону.

Четвертий розділ «Стратегічне бачення розвитку Закарпатської області» представляє таке бачення регіону: «Закарпатська область – регіон з унікальними можливостями для створення нових проєктів та ідей, південно-західні ворота України до Європейського Союзу, привабливий край, де жителі спільно з органами влади та місцевого самоврядування працюють над досягненням комфортних умов життя, край збереження культурно-історичних пам'яток, традицій та природи; область, де дотриманий баланс розвитку промисловості та збереження унікальних природних ресурсів; регіон, де хочеться жити і працювати».

П'ятий розділ «Стратегічні та оперативні цілі, завдання розвитку Закарпатської області на період до 2027 року» включає представлення оперативних цілей

та завдань розвитку відповідно до стратегічної цілі 1 «Розвиток орієнтований на людину», стратегічної цілі 2 «Підвищення конкурентоспроможності регіону», стратегічної цілі 3 «Охорона довкілля та збалансований розвиток гірських та сільських територій області».

Шостий розділ «Система моніторингу та оцінювання результативності реалізації Стратегії» відображає розроблену та затверджену систему моніторингу реалізації Стратегії. У цьому розділі вказано, що моніторинг реалізації Стратегії і виконання Плану заходів проводиться Закарпатською обласною державною адміністрацією щороку на підставі офіційної державної статистичної інформації, інформації органів, відповідальних за здійснення заходів і реалізації проєктів регіонального розвитку та інших суб'єктів державної регіональної політики. Моніторинг реалізації Стратегії і виконання Плану заходів проводиться шляхом: відстеження, вимірювання та аналізу відхилення показників фактичних результатів від цільових (проміжних) індикаторів досягнення цілей, визначених Стратегією; порівняння фактично отриманих значень індикаторів здійснення заходів і їхніх значень, визначених Планом заходів. Закарпатська обласна державна адміністрація оприлюднює затверджений моніторинговий звіт на своєму офіційному вебсайті.

У сьомому розділі «Узгодженість Стратегії з програмними документами та основними аспектами розвитку області» зазначається, що Стратегічні цілі Стратегії значною мірою узгоджені із законодавчою базою України.

У проведеному та наведеному нижче аналізі відображено стратегічні й оперативні цілі та завдання розвитку Закарпатської області із забезпечення збереження та зміцнення здоров'я населення регіону.

Стратегічна ціль 1. Розвиток, орієнтований на людину.

Стратегічна ціль «Розвиток, орієнтований на людину», як і вся Стратегія, орієнтована на людину, і реалізація завдань цієї цілі дасть змогу зберегти існуючу тенденцію до продовження тривалості активного періоду життя людини.

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію шістьох оперативних цілей. Безпосереднє відношення до збереження та зміцнення здоров'я населення має оперативна ціль 1.3 (табл. 1).

Результатами реалізації завдань оперативної цілі 1.3 мають стати:

- формування спроможної та доступної мережі Закарпатського госпітального округу;

- формування спроможної та доступної мережі закладів охорони здоров'я з необхідним функціоналом та укомплектуванням відповідно до Програми медичних гарантій в Україні;

- підвищення доступності медичної допомоги жителям області шляхом наближення менш складних послуг до пацієнта та концентрації високотехнологічних послуг для важких випадків у кластерних та надкластерних закладах охорони здоров'я;

Таблиця 1

**Оперативна ціль 1.3. Формування доступного, інклюзивного, здоров'язберігаючого простору
для фізичного відновлення та розвитку людини**

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
1.3.1. Забезпечення функціонування спроможної системи громадського здоров'я та формування здорового способу життя	Формування спроможної системи громадського здоров'я Формування системи здорового способу життя Створення та покращення інфраструктури для занять фізичною культурою
1.3.2. Формування спроможної мережі закладів охорони здоров'я всіх рівнів (у т. ч. зі створенням реабілітаційних відділень)	Формування спроможної мережі закладів охорони здоров'я Закарпатського госпітального округу за принципом пріоритетності первинної медичної допомоги та кластеризації спеціалізованої медичної допомоги Забезпечення сучасним медичним обладнанням, у тому числі високотехнологічним закладів охорони здоров'я Покращення умов перебування пацієнтів, забезпечення доступності та безбар'єрності закладів охорони здоров'я Створення системи ефективного та прозорого управління закладами охорони здоров'я Розбудова мережі доказової реабілітації у кластерних та надкластерних лікарнях, відкриття реабілітаційних відділень для надання послуг із медичної та психологічної реабілітації військовослужбовців та осіб, які постраждали від війни Модернізація багатопрофільних лікарень інтенсивного лікування, оновлення парку санітарних автомобілів служби екстреної медичної допомоги та медицини катастроф Створення центру паліативної та хоспісної допомоги м. Ужгород
1.3.3. Охорона материнства та дитинства, поширення знань та практик щодо збереження репродуктивного здоров'я	Поширення знань та практик щодо збереження репродуктивного здоров'я Онкопрофілактика жіночого населення (оснащення лікарень мамографами та іншим високотехнологічним діагностичним медичним обладнанням) Просвіта та профілактика репродуктивного здоров'я
1.3.4. Розширення мережі закладів та створення інклюзивної спортивної інфраструктури	Розвиток спортивної інфраструктури Проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, забезпечення участі спортсменів і команд області у всеукраїнських заходах Ігри партнерських регіонів

– розбудова системи доказової медичної реабілітації в кластерних та надкластерних закладах охорони здоров'я;

– імплементація рішень Ради безбар'єрності щодо виконання заходів із реалізації Національної стратегії зі створення безбар'єрності;

– створення Центру медичної реабілітації та системи психологічної реабілітації в області;

– розвинена спортивна інфраструктура, здатна задовольнити потреби населення в щоденній руховій активності відповідно до фізіологічних потреб, у тому числі осіб з обмеженими фізичними можливостями.

Затверджені такі індикатори оцінки виконання завдань оперативної цілі 1.3:

– загальний коефіцієнт народжуваності на 1 тис осіб наявного населення;

– загальний коефіцієнт смертності на 1 тис осіб наявного населення;

– рівень охоплення імунопрофілактикою відповідно до Календаря профілактичних щеплень в Україні за віком під час профілактики десяти інфекційних захворювань, %;

– середній час доїзду бригади ШМД до пацієнта/постраждалого, хвилин;

– укомплектованість закладів охорони здоров'я лікарями, %;

– укомплектованість закладів охорони здоров'я фахівцями (молодшими спеціалістами) з медичною та фармацевтичною освітою, %;

– забезпеченість лікарями на 10 тис населення;

– рівень охоплення систематичним скринінгом на туберкульоз осіб із груп підвищеного ризику захворювання на туберкульоз, %.

Необхідно зазначити, що станом на сьогодні сформовано затверджену спроможну мережу спеціалізованих закладів охорони здоров'я у складі 7 надкластерних, 7 кластерних та 8 загальних закладів [16].

Таким чином, можемо констатувати позитивну оцінку ходу виконання заходів оперативної цілі 1.3 і створення в області сучасної системи спеціалізованої медичної допомоги.

Окрім того, в області створено та організовано роботу Закарпатського обласного центру контролю та профілактики хвороб МОЗ України з 10 філіями із забезпечення громадського здоров'я в регіоні шляхом вчасного інформування про випадки підозри на інфекційні захворювання відповідного територіального підрозділу державної установи, що дає змогу оперативно та вчасно організувати першочергові протиепідемічні заходи, локалізувати та ліквідувати осередок інфекційного захворювання.

Ураховуючи, що на формування здоров'я людей впливають умови їх проживання та стан навколишнього

середовища, проаналізовано відповідні стратегічні та оперативні цілі й заходи для їх виконання. Дані аналізу наведено в табл. 2–4.

За результатами виконання наведених у табл. 2 завдань очікувані такі результати:

– належне функціонування територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту Закарпатської області в умовах воєнного стану;

– матеріальний регіональний резерв в обсягах, необхідних для забезпечення проведення першочергових відновних робіт, пов'язаних із ліквідацією наслідків прогнозованих надзвичайних ситуацій та здійснення заходів в умовах воєнного стану;

– проведена реконструкція чинної системи централізованого оповіщення «Сигнал-ВО» на більш сучасну апаратуру з метою забезпечення оповіщення населення у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій;

– підвищена ефективність превентивних заходів у районах та містах області, об'єктах господарювання щодо техногенної безпеки;

– підвищений рівень знань шляхом навчання керівного складу органів управління СДС ЦЗ, а також населення готовності до дій в умовах загрози та виникнення можливих надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, терористичних проявів у мирний час та в особливий період.

Таким чином, в області планується створення сучасної системи цивільного захисту населення із забезпечення безпечних умов проживання населення, у тому числі за виникнення ситуацій надзвичайного характеру.

За результатами виконання наведених у табл. 3 завдань очікувані такі результати щодо умов збереження та зміцнення здоров'я населення:

Таблиця 2

Оперативна ціль 1.6. Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
1.6.1. Сприяння розвитку системи централізованого оповіщення та збільшенню фонду захисних споруд цивільного захисту (зокрема, у закладах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту) з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності	Створення ефективних систем централізованого оповіщення Формування фонду захисних споруд цивільного захисту (зокрема, у закладах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту) з урахуванням принципів інклюзивності та безбар'єрності Зміцнення матеріального резерву
1.6.2. Сприяння утворенню в територіальних громадах центрів безпеки як інтегрованих структур з єдиною комунікацією відповідно до актів законодавства у сфері захисту населення і територій від пожеж та надзвичайних ситуацій, забезпечення громадського порядку, охорони здоров'я населення (з пожежно-рятувальними підрозділами, поліцейськими станціями та бригадами екстреної (швидкої) медичної допомоги)	Створення Центрів безпеки в громадах області Створення безпекових платформ у громадах області Поліцейський громади

Таблиця 3

Оперативна ціль 2.3. Розвиток туристичної та оздоровчої сфер

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
2.3.1. Розвиток та підвищення якості туристичної та оздоровчої інфраструктури, розширення спектру послуг	Сприяння покращенню екологічного стану рекреаційних зон та водних об'єктів Облаштування паркових, рекреаційних, оздоровчих зон та об'єктів природного середовища Сприяння розвитку, модернізації/реконструкції будівель санаторіїв, оснащення новітнім медичним обладнанням, розширення спектру послуг оздоровлення та відпочинку
2.3.2. Розвиток регіональної мережі туристичних дестинацій, маршрутів та об'єктів туристичних відвідувань, їх цифровізація, створення комфортних і безпечних умов для туристів (відпочивальників)	Розвиток регіональної мережі туристичних дестинацій Створення нових туристичних маршрутів Створення нових туристичних об'єктів Створення туристичного вебресурсу із сервісом планування подорожей «Майстер відпочинку» для індивідуальних туристів та організованих груп відповідно до їхніх потреб та в Карпатському регіоні Цифровізація туристичних просторів
2.3.3. Маркетинг туристичних послуг і курортних територій, формування локальних туристичних брендів та популяризація туристичного потенціалу області та територіальних громад, у тому числі з використанням цифрових технологій	Маркетинг туристичних послуг і курортних територій Формування локальних туристичних брендів Популяризація туристичного потенціалу області та територіальних громад Цифровізація туристичного потенціалу області Формування сучасного кваліфікованого кадрового потенціалу, запровадження системи підготовки кваліфікованих кадрів для туристично-рекреаційної сфери (гід-перекладачі, екскурсоводи, провідники, спортивні інструктори тощо)
2.3.4. Підтримка створення унікальних інноваційних туристично-рекреаційних продуктів	Створення інноваційних туристичних продуктів Створення інклюзивного туризму шляхом створення цифрових туристичних продуктів (3D-тури по туристичних локаціях області)

- розвиток оздоровчо-лікувального туризму на базі мінеральних та біотермальних вод Закарпаття;
- розвиток сільського (зеленого) туризму;
- розвиток доступних умов для відвідування туристичних об'єктів особами з інвалідністю та інших маломобільних осіб;
- розвиток екологічного туризму на основі природо-заповідних територій краю;
- створення та просування туристичного продукту Закарпаття на внутрішньому і міжнародному туристичних ринках;
- популяризація регіонального туристичного продукту Закарпаття через участь у регіональних, загальноукраїнських та міжнародних спеціалізованих заходах (виставках, конференціях, круглих столах, семінарах, тренінгах тощо);
- забезпечення роботи офіційного туристично-інформаційного порталу «Вітаємо на Закарпатті», його підтримка та обслуговування;
- організація і проведення Днів туризму на Закарпатті;
- випуск інформаційних видань про туристично-рекреаційну індустрію області, підготовка матеріалів до друку в спеціалізованих туристичних виданнях України; підготовка відеофільмів, промоційних відео, панорамних світлин про іміджеві туристичні продукти Закарпаття;
- підготовка і поширення інформації про туристично-рекреаційну привабливість Закарпаття (у тому числі соціального спрямування) шляхом розміщення інформації у мережі Інтернет, а також виготовлення/ придбання, включення до телерадіопрограм промоційних відео- та аудіороликів, сюжетів, світлин тощо;
- організація інформаційно-пізнавальних турів місцями туристично-рекреаційної привабливості області для представників туристичних компаній України та з-за кордону, преси тощо;
- сприяння розвитку активних видів туризму (пішохідного, гірського, гірськолижного, водного, кінного тощо) з урахуванням необхідності забезпечення

ефективного природокористування та охорони навколишнього середовища;

- налагодження співпраці між владою, представниками туристичного бізнесу та громадськістю, у т. ч. підтримка проєктів та програм інститутів громадського суспільства у сфері туризму та курортів, спрямованих на популяризацію туристичного потенціалу Закарпатської області.

Таким чином, в області створюються умови для забезпечення здорової фізичної активності шляхом розвитку сучасної системи туристичної і оздоровчої сфери.

За результатами виконання наведених у табл. 4 завдань планується створення якісної дорожньо-транспортної інфраструктури, у тому числі якісної прикордонної інфраструктури; розвиток авіаційного транспорту; розвиток сталих видів транспорту (зелений транспорт); розвиток велосипедної інфраструктури, логістичних центрів та терміналів.

Таким чином, трансформація транспортної галузі в бік кліматичного нейтралітету відкриває нові перспективи з погляду поліпшення рівня якості життя та соціально-економічного розвитку, а саме, через модернізацію та формування зеленого транспорту.

Велике значення в плані забезпечення здорових умов проживання має Стратегічна ціль 3 «Охорона довкілля та збалансований розвиток гірських та сільських територій області». Завдання стратегічної цілі за її оперативними цілями, які спрямовані на забезпечення збереження та зміцнення здоров'я населення регіону представлено в табл. 5–7.

За результатами виконання наведених у табл. 5 завдань планується створення нових та розширення існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду, у тому числі збереження біологічного різноманіття на основі екологічних принципів; створення нових 77 природоохоронних територій; розширення вже існуючих площ природоохоронних об'єктів через запровадження спеціальних заходів «Смарагдової Мережі»; розвиток туристично-рекреаційних зон; інвентаризація

Таблиця 4

Оперативна ціль 2.5. Розвиток транспортно-логістичної інфраструктури та сталої мобільності області

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
2.5.1. Підвищення ролі сталих видів громадського транспорту та велосипедної інфраструктури	Розвиток велосипедної інфраструктури Сприяння розвитку еко транспорту Безбар'єрність та доступність транспорту
2.5.2. Відновлення та розбудова мережі якісних автомобільних доріг загального користування місцевого значення	Будівництво та реконструкція автомобільних доріг загального користування, комунальних автодоріг Проведення поточного середнього ремонту автодоріг; Будівництво і капітальний ремонт ліній електротранспорту Оновлення основних виробничих фондів окремих видів транспорту, насамперед рухомого складу Сприяння вивченню товаро-транспортних потоків
2.5.3. Сприяння розвитку транспортної та прикордонної інфраструктури	Концепція та техніко-економічне обґрунтування створення логістичних центрів Сприяння розвитку транспортної та прикордонної інфраструктури Розвиток аеротранспорту (розвиток Ужгородського аеропорту, будівництво аеропорту на території Мукачівської міської територіальної громади) Сприяння модернізації та відкриттю/будівництву нових пунктів пропуску, сервісних зон, під'їзних автомобільних доріг

Таблиця 5

Оперативна ціль 3.1. Збереження та відтворення біологічного і ландшафтного різноманіття, природних комплексів, водних, земельних та лісових ресурсів, розширення регіональної екологічної мережі

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
3.1.1. Наукова, науково-дослідна та методична підтримка зі збереження біологічного і ландшафтного різноманіття регіону та розширення територій природно-заповідного фонду, розвиток регіональної екологічної мережі	Наукова, науково-дослідна та методична підтримка зі збереження біологічного й ландшафтного різноманіття регіону Підготовка наукового обґрунтування щодо розширення територій національних природних парків та біосферного заповідника на території Закарпатської області Розвиток регіональної екологічної мережі, природно-заповідного фонду Збереження й відтворення біологічного розмаїття НПП «Синевір». Підвищення туристичної спроможності НПП «Зачарований край» та Ужанського НПП Збереження рідкісних і зникаючих видів фауни й флори Відновлення лісу, догляд за лісовими культурами, формування корінного деревостану Створення Міжнародного навчально-дослідного центру збереження букових пралісів, еколого-освітньої роботи та сталого розвитку
3.1.2. Збереження й раціональне використання водних ресурсів, у тому числі водно-болотних угідь на всіх природних висотно-зональних територіях регіону	Удосконалення моніторингу перебігу природних процесів у ВБУ та ймовірних змін під впливом природних та антропогенних чинників Збереження водно-болотних угідь та відновлення гідрологічного режиму Вивчення динаміки рослинного покриву залежно від підняття рівня ґрунтових вод Регулювання сукцесійних процесів і забезпечення збереження унікальних лучних екосистем Долини нарцисів
3.1.4. Формування еколого-орієнтованого, багатофункціонального, наближеного до природи лісівництва та захист лісів від впливу кліматичних змін	Формування еколого-орієнтованого, багатофункціонального, наближеного до природи лісівництва та захист лісів від впливу кліматичних змін
3.1.5. Внесення змін до Схеми планування території Закарпатської області та іншої планувальної документації відповідно до екологічного і природоохоронного законодавства та потреб регіону й громад	Внесення змін до Схеми планування території Закарпатської області

Таблиця 6

Оперативна ціль 3.2. Дружній до довкілля простір області

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
3.2.1. Підвищення якості водопостачання та водовідведення, очистка стічних вод на всій території області	Реконструкція водозаборів Будівництво/модернізація систем водопостачання та водовідведення Будівництво/модернізація очисних споруд Ефективна очистка води
3.2.2. Створення ефективної системи управління	Ефективна система управління відходами Будівництво сміттесортувальних/сміттєпереробних комплексів із застосуванням новітніх технологій та сучасних технічних стандартів Виготовлення ПКД для земельних ділянок під будівництво таких сміттесортувальних/сміттєпереробних комплексів
3.2.3. Екоосвіта	Проведення навчальних заходів населення з екологічних питань Екологічні акції
3.2.4. Захист територій і населених пунктів регіону від повеней, паводків, підтоплень, запобігання і захист гірських територій від селей, зсувів та ерозії і деградації ґрунтів, зневоднення та зниження рівнів ґрунтових вод	Захист територій і населених пунктів регіону від повеней, паводків, підтоплень Запобігання і захист гірських територій від селей, зсувів та ерозії і деградації ґрунтів, зневоднення та зниження рівнів ґрунтових вод Будівництво/реконструкція дамб для берегоукріплення річок

рекреаційно-туристичної інфраструктури; екоосвіта та екологічного виховання; консервація деградованих і малопродуктивних земель, господарське використання яких є екологічно небезпечним та економічно неефективним, а також техногенно забруднених земельних ділянок, на

яких неможливо виростити екологічно чисту продукцію, а перебування людей на цих земельних ділянках є небезпечним для їхнього здоров'я; забезпечення повного і комплексного вивчення надр; найбільш повне вилучення з надр і раціональне використання запасів

основних та разом із ними супутніх корисних копалин; недопущення шкідливого впливу на ведення робіт, пов'язаних із використанням надр, та необґрунтованих утрат корисних копалин.

За результатами виконання наведених у табл. 6 завдань передбачається поліпшення екологічного та санітарного стану навколишнього природного середовища області, включаючи модернізовані системи централізованого водопостачання та водовідведення; підвищена якість та безпека питної води; модернізовані системи очисних споруд; побудовані системи централізованого водовідведення та очистки стічних вод у гірських та сільських населених пунктах; вирішення питання розвитку інженерних мереж та споруд із централізованого постачання питної води та з централізованого водовідведення з будівництвом каналізаційних очисних споруд з урахуванням нової житлової забудови; упровадження роздільного збирання твердих побутових відходів; будівництво сміттесортувальних/сміттепереробних комплексів із застосуванням новітніх технологій та сучасних технічних стандартів, а також виготовлення ПКД для земельних ділянок під будівництво

таких сміттесортувальних/сміттепереробних комплексів.

При цьому затверджено такі індикатори оцінки ефективності виконання наведених завдань: частка питної води, що відповідає державним стандартам якості; частка стічних вод, що проходять повний цикл біологічної очистки; частка територіальних громад, у яких упроваджено роздільне збирання побутових відходів, у загальній кількості територіальних громад регіону, у відсотках; цільовий показник із підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів, у відсотках; частка мереж централізованого водопостачання, що перебувають в аварійному стані, у відсотках.

За результатами виконання наведених у табл. 7 завдань передбачається вирівнювання диспропорцій у регіональному розвитку шляхом реалізації спільних проєктів, спрямованих на розв'язання проблем розвитку Карпат; підвищення конкурентоспроможності гірських територій шляхом започаткування нових виробництв, збільшення кількості робочих місць, підвищення рівня зайнятості населення; посилення економічної співпраці в регіоні

Таблиця 7

Оперативна ціль 3.3. Вирівнювання диспропорцій соціально-економічного розвитку гірських та сільських територій

Завдання	Можливі сфери реалізації проєктів (неповний перелік)
3.3.1. Розвиток інфраструктури життєзабезпечення гірських та сільських населених пунктів (водопостачання та водовідведення, благоустрій населених пунктів тощо)	Будівництво/модернізація систем водопостачання та водовідведення Благоустрій сільських та гірських населених пунктів
3.3.2. Підвищення рівня доступності території гірських та сільських населених пунктів шляхом розвитку транспортної, інформаційно-комунікаційної інфраструктури та технологій	Будівництво/ремонт мостів, автомобільних доріг у сільських та гірських населених пунктах Розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури та технологій Доступність та безбар'єрність доступу населення до інфраструктури
3.3.3. Забезпечення доступу для жителів гірської та сільської місцевості, зокрема віддалених населених пунктів, до соціальних та адміністративних послуг, упровадження е-послуг	Забезпечення доступу для жителів гірської та сільської місцевості, зокрема віддалених населених пунктів, до соціальних та адміністративних послуг Упровадження е-послуг
3.3.4. Створення умов для розвитку гірських полонинських господарств	Відродження традиційного полонинського господарювання Збільшення поголів'я племінних овець Створення нових робочих місць у гірських полонинських господарствах
3.3.5. Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, інфраструктури сільськогосподарської продукції	Покращення матеріально-технічної бази сільськогосподарських кооперативів, комунальних підприємств на гірських та сільських територіях Підтримка державно-приватних партнерств, кооперативів зі створення в гірській та сільській місцевості логістичних центрів, складських, холодильних приміщень, овочесховищ Інформаційно-консультативний супровід особистих селянських господарств, ініціатив зі створення малих підприємств у сільській місцевості, підтримка розвитку фермерства
3.3.6. Сприяння розвитку традиційних промислів, народних ремесел, крафтового виробництва та виробництва продуктів із географічним зазначенням	Надання навчально-консультативної підтримки з питань нетрадиційних видів агровиробництва, крафтового виробництва та виробництва екопродукції Консультативна підтримка виробників із питань сертифікації продукції Розвиток індивідуального підприємництва, навчальна й маркетингова підтримка майстрів народних ремесел Популяризація бринзи та сироваріння, домашніх страв та лікувальних трав тощо Розвиток вівчарства, гончарства, лозоплетіння тощо

шляхом розвитку туризму, збереження історико-культурної спадщини, розвитку макрорегіональних інноваційних екосистем; підвищення транспортної та інформаційної доступності на гірських територіях; охорона навколишнього природного середовища шляхом раціонального управління природними ресурсами, диверсифікації джерел енергії, додержання норм екологічної безпеки тощо; цифровізація гірських та сільських територіальних громад.

При цьому затверджено такі індикатори оцінки ефективності виконання наведених завдань: протяжність побудованих/відремонтованих мереж водопостачання та водовідведення; кількість кооперативів/сімейних ферм/гірських полонинських господарств; кількість виробництв із географічним зазначенням; кількість крафтових виробництв; кількість традиційних ремесл/учасників; кількість туристичних об'єктів/заходів/туристів; кількість населених пунктів, покритих Інтернетом; протяжність побудованих/відремонтованих доріг.

У Стратегії визначено механізми фінансування запланованих заходів за рахунок коштів державного бюджету України, зокрема Державного фонду регіонального розвитку, галузевих державних цільових програм, субвенцій та інших трансфертів із державного бюджету місцевим бюджетам; коштів місцевих бюджетів; міжнародної технічної допомоги Європейського Союзу, міжнародних фінансових організацій; коштів інвесторів, власних коштів підприємств; кошти інших джерел, які не заборонені законодавством.

Обговорення результатів дослідження

З огляду на участь у глобальних процесах сталого розвитку, в 2017 р. Україна адаптувала 17 Цілей сталого розвитку [9]. При цьому Стратегічні цілі Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 р. значною мірою узгоджені з усіма сімнадцятьма Цілями сталого розвитку. Такий зв'язок свідчить, що Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 р. відповідає баченню орієнтирів досягнення Україною Цілей сталого розвитку на період до 2030 р. При цьому необхідно зазначити, що значну частину заходів Стратегії безпосередньо або опосередковано спрямовано на забезпечення в регіоні умов зі збереження та зміцнення здоров'я населення.

Перспективи подальших досліджень

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням ефективності реалізації заходів Стратегії.

Висновки

Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 р. є документом, що визначає тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку регіону, стратегічні та оперативні цілі, пріоритети розвитку регіону на відповідний період, основні завдання, етапи та механізми їх фінансування і реалізації, систему моніторингу та оцінки результативності. У Стратегії значну увагу приділено оптимізації умов зі збереження та зміцнення здоров'я населення регіону.

Література

1. Про затвердження Перспективного плану формування територій громад Закарпатської області, Розпорядження Кабінету Міністрів України № 572-р від 13 травня 2020 року [Інтернет]. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572-2020-%D1%80#Text>
2. Про утворення та ліквідацію районів, Постанова Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-ІХ. [Інтернет]. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text>
3. Статистичний щорічник України за 2022 рік. Державна служба статистики України. Київ. 2023:387 с.
4. Статистичний щорічник Закарпаття 2022. Ужгород. 2023:317 с.
5. Про засади державної регіональної політики, Закон України зі змінами в редакції Закону № 2389-ІХ від 09.07.2022. [Інтернет]. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
6. Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів, Постанова Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. № 816. [Інтернет]. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-2023-%D0%BF#Text>
7. Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затверджені Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 31.03.2016 № 79, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 26.04.2016 за № 632/28762 (зі змінами). [Інтернет]. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#Text>
8. Про розроблення проекту Програми комплексного відновлення Закарпатської області на період до 2027 року, Розпорядження голови Закарпатської обласної державної адміністрації – обласної військової адміністрації від 22.12.2023 № 1220. [Інтернет]. Доступно на: <https://zakarpatoblarch.gov.ua/vydano-rozporядzhennya-golovy-pro-rozroblennya-proektu-programy-kompleksnogo-vidnovlennya-zakarpatskoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku.html>
9. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, Указ Президента України від 30 вересня 2019 № 722/2019 [Інтернет]. Доступно на: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>
10. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, Постанова КМУ від 5 серпня 2020 р. № 695. [Інтернет]. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

11. Інклюзивність будівель і споруд. ДБН В.2.2-40:2018, Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327. [Інтернет]. Доступно на: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3192362160978134152?doc_type=2
12. Заклади охорони здоров'я. ДБН В.2.2-10:2022: Наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 26.12.2022 № 278. [Інтернет]. Доступно на: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3508997870881604750?doc_type=2
13. Про затвердження Методичних рекомендацій зі здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, Наказ Міністерства екології і природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296. [Інтернет]. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0705926-23#Text>
14. Про Регіональну стратегію розвитку Закарпатської області на період 2021–2027 роки, Рішення Закарпатської обласної ради № 1630 від 20 грудня 2019 р. [Інтернет]. Доступно на: <https://ips.ligazakon.net/document/ZA190189>
15. Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 року. [Інтернет]. Доступно на: <https://carpathia.gov.ua/storage/app/sites/21/Economics/regional%20development%20strategy%20until%202027.pdf>
16. Деякі питання щодо організації спроможної мережі закладів охорони здоров'я, Постанова Кабінету Міністрів України № 174 від 28 лютого 2023 р. Урядовий портал. [Інтернет]. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2023-п#Text>

References

1. Pro zatverdzhennia Perspektyvnoho planu formuvannia terytorii hromad Zakarpatskoi oblasti: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 572 – r vid 13 travnia 2020 roku [On approval of the prospective plan for the formation of communities in Zakarpattia region: Cabinet of Ministers of Ukraine. Order No. 572-p dated May 13, 2020] [Internet]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572-2020-%D1%80#Text> (in Ukrainian).
2. Pro utvorennia ta likvidatsiiu raioniv: Verkhovna Rada of Ukraine. Postanova No. 807-IX dated July 17, 2020 [On formation and liquidation of districts: Verkhovna Rada of Ukraine. Resolution No. 807-IX dated July 17, 2020] [Internet]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> (in Ukrainian).
3. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2022 rik. [State Statistics Service of Ukraine. Statistical Yearbook of Ukraine for 2022]. Kyiv: State Statistics Service of Ukraine; 2023. 387 p. (in Ukrainian).
4. Statystychnyi shchorichnyk Zakarpattia 2022 [Statistical Yearbook of Zakarpattia 2022. Main Department of Statistics in Zakarpattia Region]. Uzhhorod; 2023. 317 p. (in Ukrainian).
5. Pro zasady derzhavnoi rehionalnoi polityky [On the Principles of State Regional Policy]. Verkhovna Rada of Ukraine. Law of Ukraine as amended by Law No. 2389-IX dated Jul 9, 2022 [Internet]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (in Ukrainian).
6. Deiaki pytannia rozroblennia rehionalnykh stratehii rozvytku i planiv zakhodiv z yikh realizatsii ta provedennia monitorynhu realizatsii zaznachenikh stratehii i planiv zakhodiv [Some issues on the development of regional development strategies and implementation plans]: Cabinet of Ministers of Ukraine. Resolution. 816 dated August 4, 2023 [Internet]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-2023-%D0%BF#Text> (in Ukrainian).
7. Metodyky rozroblennia, provedennia monitorynhu ta otsinky rezultatyvnosti realizatsii rehionalnykh stratehii rozvytku ta planiv zakhodiv z yikh realizatsii [On methodology for development and monitoring of regional strategies]: Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine. Order No. 79 dated March 31, 2016 [Internet]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#Text> (in Ukrainian).
8. Pro rozroblennia proektu Prohramy kompleksnoho vidnovlennia Zakarpatskoi oblasti na period do 2027 roku [On the development of the draft Comprehensive Recovery Program...]: Zakarpattia Regional State Administration. Rozporiadzhennia No. 1220 dated December 22, 2023 [Internet]. Available from: <https://zakarpatoblarch.gov.ua/vydano-rozporyadzhennya-golovy-pro-rozroblennya-proektu-programy-kompleksnogo-vidnovlennya-zakarpatskoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku.html> (in Ukrainian).
9. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku [On Sustainable Development Goals of Ukraine until 2030]: President of Ukraine. Decree No. 722/2019 dated Sep 30, 2019 [Internet]. Available from: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (in Ukrainian).
10. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky [On approval of the State Regional Development Strategy for 2021–2027]: Cabinet of Ministers of Ukraine. Resolution No. 695 dated Aug 5, 2020 [Internet]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (in Ukrainian).
11. Inkluzyvnist budivel i sporud [Inclusiveness of buildings and structures]: Ministry of Regional Development, Construction, Housing and Communal Services of Ukraine. DBN V.2.2-40:2018 [Internet]. Available from: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3192362160978134152?doc_type=2 (in Ukrainian).
12. Zaklady okhorony zdorovia [Healthcare institutions]: Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine. DBN V.2.2-10:2022 [Internet]. Available from: https://e-construction.gov.ua/laws_detail/3508997870881604750?doc_type=2 (in Ukrainian).
13. Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii iz zdiisnennia stratehichnoi ekolohichnoi otsinky dokumentiv derzhavnoho planuvannia [On approval of methodological recommendations for SEA of planning documents]: Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine. Order No. 296 dated Aug 10, 2018 [Internet]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0705926-23#Text> (in Ukrainian).
14. Pro Rehionalnu stratehiu rozvytku Zakarpatskoi oblasti na period 2021 – 2027 rokiv [On the Regional Development Strategy of Zakarpattia Region for the period 2021–2027]: Zakarpattia Regional Council. Decision No. 1630 dated Dec 20, 2019 [Internet]. Available from: <https://ips.ligazakon.net/document/ZA190189> (in Ukrainian).
15. Stratehiia rozvytku Zakarpatskoi oblasti na period do 2027 roku [Regional Development Strategy of Zakarpattia Region until 2027]: Zakarpattia Regional State Administration. [Internet]. Available from: <https://carpathia.gov.ua/storage/app/sites/21/Economics/regional%20development%20strategy%20until%202027.pdf> (in Ukrainian).

16. Деякі питання щодо організації спроможної мережі закладів охорони здоров'я [Some issues regarding the organization of a capable network of healthcare institutions]: Cabinet of Ministers of Ukraine. Resolution No. 174 dated Feb 28, 2023 [Internet]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2023-п#Text> (in Ukrainian).

Мета: провести комплексний аналіз стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 р. в плані створення умов із забезпечення збереження та зміцнення здоров'я населення.

Матеріали та методи. *Матеріали:* Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 р. *Методи:* бібліосемантичний, структурно-логічний аналіз.

Результати. Стратегія складається зі вступу та семи розділів. У ній представлено опис основних тенденцій та проблем соціально-економічного розвитку області, аналіз сильних сторін, можливостей розвитку, слабких сторін та загроз розвитку області, сценарії розвитку регіональної економіки, стратегічне бачення розвитку області. Представлено три стратегічні цілі: «Розвиток, орієнтований на людину», «Підвищення конкурентоспроможності регіону», «Охорона довкілля та збалансований розвиток гірських та сільських територій області». Кожна стратегічна ціль включає оперативні цілі та завдання і можливі сфери реалізації проєктів. Разом з економічним розвитком регіону питання збереження та зміцнення здоров'я населення у Стратегії є пріоритетними. Завданнями оперативної цілі 1.3. «Формування доступного, інклюзивного, здоров'язберігаючого простору для фізичного відновлення та розвитку людини» є: забезпечення функціонування спроможної системи громадського здоров'я та формування здорового способу життя; формування спроможної мережі закладів охорони здоров'я всіх рівнів (у т. ч. зі створенням реабілітаційних відділень); охорона материнства та дитинства, поширення знань та практик щодо збереження репродуктивного здоров'я; розширення мережі закладів та створення інклюзивної спортивної інфраструктури.

Інші стратегічні та оперативні цілі та їхні завдання спрямовані на створення безпечних умов проживання та можливості забезпечення здоров'язберігаючої поведінки.

Стратегічні цілі Стратегії значною мірою узгоджені з Цілями сталого розвитку. Такий зв'язок свідчить, що Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 р. відповідає баченню орієнтирів досягнення Україною Цілей сталого розвитку на період до 2030 р.

Висновки. Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 р. є документом, що визначає тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку регіону, стратегічні та оперативні цілі, пріоритети розвитку регіону на відповідний період, основні завдання, етапи та механізми їх фінансування і реалізації, систему моніторингу та оцінки результативності. У Стратегії значну увагу приділено оптимізації умов із збереження та зміцнення здоров'я населення регіону.

Ключові слова: Закарпатська область, розвиток, стратегія, населення, здоров'я, збереження, зміцнення, умови.

Purpose: to conduct a comprehensive analysis of the development strategy of the Transcarpathian region for the period until 2027 in terms of creating conditions to ensure the preservation and strengthening of the health of the population in the region.

Materials and methods. *Materials:* Development Strategy of Transcarpathian region for the period until 2027. *Methods:* bibliosemantic, of structural-and-logical analysis.

Results. The strategy consists of an introduction and seven sections. It presents a description of the main trends and problems of socio-economic development of the region, an analysis of strong sides, opportunities of development, weak sides and threats to the development of the region, scenarios for the development of the regional economy, strategic vision of the development of the region. Three strategic goals are presented: «People-centered development», «Increasing the competitiveness of the region», «Environmental protection and balanced development of mountainous and rural areas of the region». Each strategic goal includes operational goals and objectives and possible areas of project implementation. On a par with the economic development of the region, the issues of preserving and strengthening the health of the population are a priority in the Strategy. Objectives of the operational goal 1.3. «Formation of an accessible, inclusive, health-preserving space for physical recovery and human development» are: ensuring the functioning of a capable public health system and the formation of a healthy lifestyle; formation of a capable network of health care institutions at all levels (including the creation of rehabilitation departments); maternity and childhood protection, dissemination of knowledge and practices on reproductive health; expansion of the network of institutions and creation of an inclusive sports infrastructure.

Other strategic and operational goals and their tasks are aimed at creating safe living conditions, an optimal environment for human health and the possibility of ensuring health-preserving behavior. The development of security and civil protection infrastructure involves promoting the development of a centralized warning system and increasing the fund of protective structures of civil protection, taking into account the principles of inclusiveness and barrier-free, and promoting the formation of security centers in territorial communities. The development of the tourism and health sector provides the development and improvement of the quality of tourist and health infrastructure, the expansion of the range of services and the development of a regional network of tourist routes and tourist visits. Important conditions for preserving and changing the health of the population are the implementation of the measures of operational goal 3.1 «Preservation and reproduction of biological and landscape diversity, natural complexes, water, land and forest resources, expansion of the regional ecological network», operational goal 3.2. «Environmentally friendly space of the region» and operational goal 3.3. «Equalization of disproportions in the socio-economic development of mountainous and rural areas».

The strategic goals of the Strategy are largely aligned with the Sustainable Development Goals. This connection shows that the Development Strategy of the Transcarpathian region for the period until 2027 corresponds to the vision of Ukraine's achievement of the Sustainable Development Goals for the period up to 2030.

Thus, the strategy for the development of the Transcarpathian region consists in the following vision of the region: «Transcarpathian region is a region with unique opportunities for creating new projects and ideas, the southwestern gateway of Ukraine to the European Union, an attractive land where residents work together with authorities and local governments to achieve comfortable living conditions, the land of preservation of cultural and historical monuments, traditions and nature; an area where the balance of industrial development and preservation of unique natural resources is observed; a region where you want to live and work.»

Conclusions. The Development Strategy of the Transcarpathian region for the period up to 2027 is a document that defines trends and main problems of socio-economic development of the region, strategic and operational goals, priorities of the development of the region for the relevant period, the main tasks, stages and mechanisms of their financing and implementation, a system of monitoring and evaluating performance. Considerable attention in the Strategy is paid to the optimization of conditions for preserving and strengthening the health of the population in the region.

Key words: Transcarpathian region, development, strategy, population, health, preservation, strengthening, conditions.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflict of interest: absent.

Відомості про авторів

Вороненко Юрій Васильович – доктор медичних наук, професор, академік НАМН України, професор кафедри управління охороною здоров'я, радник ректора Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика; вул. Дорогожицька, 9, м. Київ, Україна, 04112.

ORCID ID: 0000-0001-6553-0027 ^{A,F}

Слабкий Геннадій Олексійович – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри громадського здоров'я Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 1, м. Ужгород, Україна, 88000.

gennadiy.slabkiy@uzhnu.edu.ua, ORCID ID: 0000-0003-2308-7869 ^{D,B}

Архій Емілія Йосипівна – доктор медичних наук, професор, професор кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 1, м. Ужгород, Україна, 88000.

ORCID ID: 0000-0002-2342-6747 ^{B,E}

Маркович Володимир Петрович – кандидат медичних наук, доцент кафедри громадського здоров'я Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 1, м. Ужгород, Україна, 88000.

v.markovych@i.ua, ORCID ID: 0000-0001-6659-9923 ^{D,E}

Білак-Лук'янчук Вікторія Йосипівна – кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри наук про здоров'я Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Україна, 88000.

bilak.vika@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3020-316B ^{C,E}

Стаття надійшла до редакції 01.05.2025

Дата першого рішення 14.07.2025

Стаття подана до друку 30.09.2025